

Carcamals i barjaules. Una visió miop de Konvent

Manoli Mansilla

*«Where human eyes have never seen,
where human beings have never been,
I build a world of abstract dreams,
And I wait for you.»*

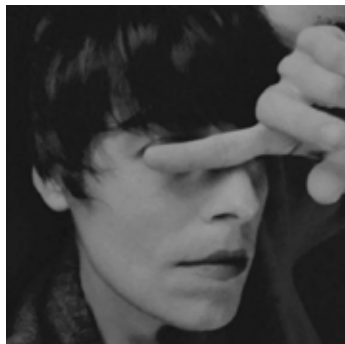
SUN RA

L'artista i amic Jordi Pagès una tarda m'explicava que al 1972 Fernando Arrabal –el dramaturg, cineasta i provocador– va venir a Barcelona per signar llibres a la desapareguda llibreria Catalònia i ell hi va anar entusiasmat perquè li signés un exemplar que temps enrere havia comprat a França. Després d'una estona llarga de cua, Arrabal va escriure quelcom al llibre i li va tornar sense gairebé mirar-lo a la cara. Ja a la porta de la llibreria, en Jordi el va obrir i llegí la dedicatòria: «Eres un hijo de puta. Fernando Arrabal».

Si alguna cosa ens van ensenyar les avantguardes –de Duchamp cap avall, o cap amunt, segons volguem entendre-ho– és que tot fet realitzat per un artista pot ser art. Arrabal, com tota l'avantguarda, sempre ha tingut un sentit aristocràtic de la destrucció però per sobre de tot, un sentit de l'humor que a alguns ens sembla d'una gravetat esclaridora per la seva irreverència i determinació.

Des dels meus inicis com a activista cultural, ara fa quinze anys, sempre he tingut clar que aquesta és l'única via possible d'abordar l'art: per autèntica, anàrquica, impertinent, lliure, entusiasta i inesperada. És la via clàssica dels pioners i dels somiadors.

Carcamals i barjaules, el títol d'aquest article, també és un re-nec meravellosament musical. Fa referència a una associació de paraules que se'ns va ocórrer un dia al Pep Espelt –el director de

Konvent– i a mi, com a resum – declaració d'intencions sobre el que pensem de la cultura institucional i el mercat de l'art: sense embuts, a traç gruixut, a boca de canó. La frase es va transformar en una samarreta impresa que portàvem sempre a entrevistes, presentacions, etc. com a recurs visual per respondre a les preguntes avorrides, impostades i ridícules que ens poguessin fer sobre el tema. Tan senzill com asenyalar la frase i estalviar saliva.

Alguns consideraran que la dedicatòria de l'Arrabal i la samarreta són mers insults formals. Per a mi el veritable insult a la intel·ligència és el fet que l'art mai hagi tingut una presència vàlida en aquest país i cap polític hagi plantejat mai l'art com a possible forma de viure.

Si bé no sóc tan ingènua com per creure que existeixen les utopies, –etimològicament, utopia significa *no-lloc*– crec en els experiments i en els indrets amb ubicació real com Konvent, on des de fa vint anys s'aposta per

fer possible aquesta desclassificació de la qual parlo. Això és, fer de l'art un context de la vida, una èpica personal.

Quan un coneix Konvent per primer cop queda impactat per l'espai. El seu aspecte indestruïble, fet de pedra i dels silencis d'aquells que hi van viure durant dècades i seran enterrats als llibres d'història local, es barregen en la immensitat de l'espai amb els seus habitants actuals, –una artista plàstica que abasta totes les disciplines, un il·lustrador que experimenta amb l'art urbà, un artesà de la pedra, una periodista, un alquimista de la cuina, un Dj, un ballarí de claqué, un matemàtic i un director «fundador, comissari, talibà colonial de Cal Rosal, far cultural», etc. amb peces d'art contemporani, plantes, mobles passats de moda... tot suggerint que al seu interior hi conviuen diàriament molts mons i diversos cels, els uns dins dels altres.

Konvent és un centre multidisciplinari que es crea a la manera dels textos de Borges o de les arquitectures de Piranesi. A partir de l'embull de connexions que conformen els constants esdeveniments –exposicions, residències d'artistes, dinars populars, sessions de cinema, visites d'escoles d'art, concerts, performances, etc– sobre un camí en totes direccions des de la vivència, l'intercanvi, l'entesa i la col·laboració. Autogeneració.

Konvent és com aquella fortificació ubicada a una illa que li van encarregar reconstruir a l'oficial Peter Aloysius Tromp al 1700 en temps de guerra. Fort Pampus havia de ser reforçat sota el seu mandat, però ell ho va convertir en una epopeia en vers, en

una obra d'art: als fossars hi plantà jardins ornamentals, als murs exteriors feu construir relleus de marbre que tinguessin com a tema la devastació de les ciutats al llarg de la història, a les garietes de vigilància feu pintar escenes de l'Antiguitat, etc. Mai una arquitectura militar va respondre tant poc a la seva funcionalitat –la de ser creada per destruir o ser destruïda–. Quan una esquadra anglesa el 1714 els va albirar de lluny, Tromp no va dubtar en rendir-se: sense renegar de la guerra: corregia les seves lleis perquè no estava disposat a acceptar la part de les ruïnes.

Amb això el que vull dir és que renunciar a actuar com la majoria, perdre de vista la realitat funcional dels espais, –ja sigui la d'un fort estratègic en temps de guerra o la d'actuar com una vitrina que respon a la simple reordenació d'objectes a través d'una narrativa, en el cas dels museus i centres d'art actuals– és veure més enllà. És ser conscient que la vida és fluctuant, que els desequilibris formen part de l'existència i l'única via patent per no trair-se a un mateix és anar provant tota la plèthora d'opcions reals, possibles, per establir connexions entre vida i art, tot qüestionant el teu propi guió.

Fer de la cultura un banc de proves de fàcil accés, desmitificat, expansible, canviant, on la fraternitat és l'únic motor que la fa girar no és cap utopia. Això és Konvent.

Potser el dia que els museus i les institucions culturals deixin de tractar el mitjà artístic com a mera contemplació snob –el museu *sacralitzat* on l'art contemporani tan sols és una etapa de

Joan Ferrer al Konvent

les belles arts, una app del mercat llur objectiu principal és el de servir com a oferta turística i la seva única pretensió és reinventar-se— s'aturin a prendre aire i facin un exercici d'honestat i autocrítica; potser aquell dia, dic, s'adonaran que l'art es construeix a partir del contagi de les emocions, de les idees compartides, generalment per un petit grup d'agitadors, com Konvent, on aquestes es tornen boles de foc.

Perquè justament el que saben aquests agitadors del Berguedà, més enllà de pressupostos milionaris, és que la passió és un motor sense el qual no val la pena fer res i que l'única forma de resistència és el *reen-cantament* de la mirada. I així és com es fa dels fortins palaus per qüestionar la guerra, sense obsessionar-se amb el pes de la novetat. Tan sols devorant el que ha estat, el que som. Evitant que la nostra història esdevingui només història, cadàvers del temps, balenes varades enlloc. Atents per construir diàriament els nostres propis móns per evitar el que William Blake advertí fa dos-cents anys: «O crees el teu propi sistema, o el sistema et destrueix.»

Potser algun dia, els museus reconeguin aquestes experiències i parteixin del que som avui i del que tenim ara. En aquest sentit, no sóc gaire optimista, però és que sóc deixeble de l'Arrabal i la samarreta de *Caracals i barjaules* se'm comença a desgastar.

Manoli Mansilla
Activista cultural

Joan Ferrer

«Sovint sento a dir que l'artista és un home com qualsevol altre, i no ho és. Pot ser víctima de les mateixes angoixes i esperances, però la seva existència comença, ha d'ésser així, quan es manifesta alguna diferència amb l'home corrent.»

JOAN FERRER

Joan Ferrer, de Berga, terra de siena cremada, país de soques i marges. Alt i Baix Berguedà. Teulades rogenques i carrers foscos de finestres que mostren interiors de penombres i estris casolans. Pintor, matèric, contingut i de rauxa, tot alhora. Reflexió i expressió. El seu temps el dedica a caminar pel paisatge que l'inspira, hores de passes meditades trepitjant arrels i roques, enfilant viaranys mentre el pensament va lliure.

Estima el territori, tot i saber-ne les carències.

Fa anys va conèixer la persona adequada: el professor i amic estimat, qui amb les seves idees, opinions, criteris, realitzacions, el va educar subtilment i li va fer obrir els ulls, a la recerca d'una altra manera de "veure" la pintura. Josep M. de Martín l'introduí en el seu cercle d'amistats: Castellet, Vilanova, Perucho, Gabriel Ferrater, els germans Goytiso i Nèstor Luján, bon amic, fins al punt de tenir-lo molts diumenges a dinar a casa. En Nèstor, periodista, escriptor, considerat el millor gastrònom espanyol d'aleshores, li va ensenyar a distingir "gat per llebre".

Home proper, pagès i cultivat. Treballa en un viatge introspectiu per arribar a expressar la seva poesia. No hi ha discurs, només les paraules justes; elimina el més superflu perquè res és decoratiu, mínim i màxim. Només cerca l'equilibri que l'obra li demana,

mentre el fum de la pipa anirà omplint, durant anys, l'ambient de l'estudi, i agafa amb destresa l'espàtula que omple el llenç. Treballa la terra, la remena i la sembra. Cada hora compta, cada gest és el necessari.

Sol i serena passen sense diferències quan es tracta de resoldre qüestions de fràgils relacions entre forma i color. Fent i desfent construeix espais per pantalles que se sobreposen i que deixen entreveure, per transparències, matèria damunt matèria. Abans de cada decisió, apareix el conflicte que el portarà a revisar el propòsit de l'obra. Tot al mateix pla. Tot es disputa el primer terme, perquè res no vol restar al fons. Tot al davant, plantant cara a les pors internes. Agosarat i, com més va, més.

Secció àuria, natura idealitzada. I els clàssics, que no hi faltin. La Història de l'Art els deu massa per deixar-los de banda. Wölfflin, René Huyghe i André Lothe

JORDI PLANA